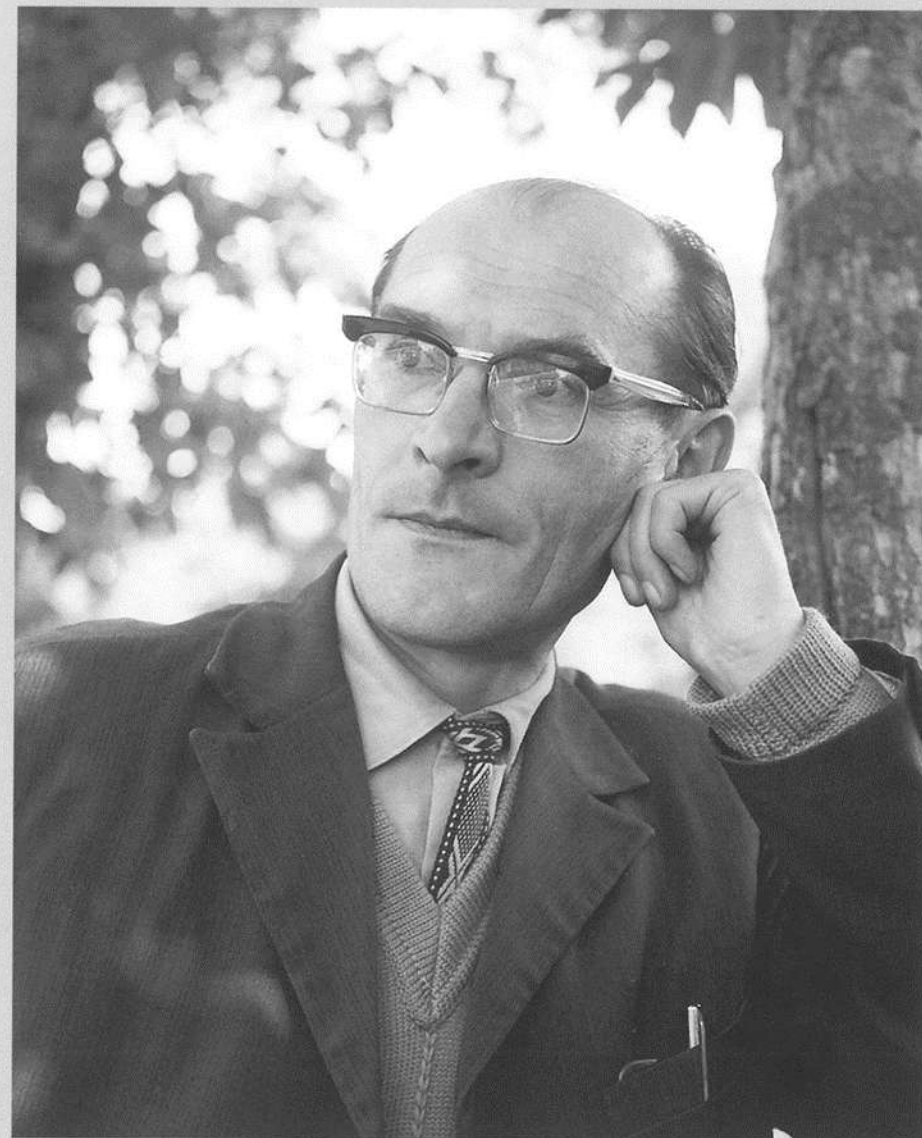

VITAS VALATKA
(1927.01.26–1977.08.23)

SUKANKA 95-OSIOS GIMIMO METINĖS

TRUMPA BIOGRAFIJA

Archeologas, muziejininkas Vitas Valatka gimė Plungės rajone Keturakių kaime 1927 metų sausio 26 dieną. Tėvai buvo mažžemiai valstiečiai. 1941-1945 m. Vitas mokėsi Plungės, vėliau Telšių gimnazijose. Buvo įstojęs į kunigų seminariją, bet jos nebaigė. Kurį laiką dirbo mokytoju kaime, Telšių bibliotekoje.

Valatkų šeima 1948 m. birželio 13 d. Keturakiuose: Barbora ir Pranas Valatkos, jų duktė Janina, sūnūs Vitas, Zigmas ir Pranas.

DARBAS TELŠIŲ KRAŠTOTYROS MUZIEJUJE

Nuo 1947 metų spalio 15 dienos Vitas pradėjo dirbti tuometiniame Telšių kraštotyros muziejuje, kur iš pradžių buvo muziejaus rinkinių saugotoju, vėliau – vyresniu moksliniu bendradarbiu. 1957 metais įstojo į Vilniaus Universitetą neakivaizdžiai studijuoti istoriją. Dėl pablogėjusios sveikatos studijų nebaigė.

Vitas Valatka dirbdamas muziejuje nuolat rengė kraštotyros ekspedicijas, dalyvaudavo archeologiniuose kasinėjimuose. Vertingi jo atradimai Siraičių kaime (Telšiu r.) 1956 metais, prie Džiugo piliakalnio. 1958 metų birželį Vitas Valatka tyrinėjo Gargždo Lauko kapinyną Juodsodės kaime (Telšiu r.). 1959-1962 metais – Paplienijos piliakalnį. 1956-1976 metais tyrinėtojas surengė 17 archeologinių ekspedicijų Žemaitijoje.

Muziejininkas prisidėjo įkuriant memorialines ekspozicijas Žemaitėi Bukantėje (1965 m.) ir Lazdynų Pelėdai Paragiuose (1966 m.).

IŠ VITO VALATKOS DIENORAŠČIŲ

1948 metų balandžio 29 diena

Paslaptie! Aš atiduodu tau savo akis, ieškodamas į tave rakto gamtoje, dailininkų kūrinuose, knygų tomų puslapiuose. Aš atiduodu tau savo ausis, norėdamas išgirsti tavo mįslę vėjo ošime, upelio čiurlenime, paukščio giesmėje, muzikos kūrinį. Aš atiduodu savo grožį, kuris nuo stengimosi pažinti tave nublukęs.

Aš atiduodu savo dvasios jausmus, kurių rezultatus stengiuosi užfiksuoti savo kūryboj.

Aš tau atiduodu visą gyvenimą, kuris praeis tavęs beieškant. Paslaptie?!

Tu man už visa tai duodi ilgesį. Ilgesį ir norą tave pažinti.

1950 metų birželio 3 diena

Duobėtu keliu sunkvežimis krato mūsų kaulus. Bet argi tai svarbu. Viskas užmiršta, viskas nutolsta, lieka tik tie turtingi gamtovaizdžiai. Gamta stebina mūsų akis. O mūsų penketukas pakeliui į Luokę ja stebimės. Vieکشneliai. Mažas, nesenas bažnytkaimis, anksčiau vadintas Beibeliu. Tik 1912 metais pastatyta bažnyčia. Viskas dar nauja, kaip reikiant nesusikristalizavę. Susirenka būrys jaunuolių. Jie pašoka tautinių šokių. Tokių mažai miesto palieštų jaunuolių aš dar nebuvo matęs. Kiek čia nuoširdaus naivumo, kiek savotiškos Lietuvos kaimo dvasios! Ir čia tikrai mus sutinka kaip savą, artimą, mielą svečią. Tokiame kaime pasijunti esąs tarp savų, esąs tarp tų, kurie tokie artimi savo pasaulėjauta senajai kaimo dvasiai, kuriai dabar vis didesnę įtaką daro miestas. Matyt ir kaimo romantika išnyks, nugalės miestas.

Su Žaduvėnų archeologinių kasinėjimų talkininkais iš Luokės. 1975 m.

1950 metų lapkričio 4 diena

Kažin kaip man save vertinti savosios pasaulėžiūros atžvilgiu? Ar mano Gyvenimas bent per nago juodymę atitinka mano idėjas? Dirbu muziejuje. Ruošiu ekspozicijas. Bet ar iš to yra visuomenei naudos? Juk kai kas tik pažiūri ir daugiau nieko. Ne. To per maža. <...> Vakar vakare pagalvojau, kad ir tai pačiai muziejininkystei galiu duoti kai ką daugiau negu pareiga. Juk aš galiu tirti, studijuoti ir duoti kai ką naujo. kažko visai naujo, žinoma, nesukursiu, tik paruošiu, palengvinsiu darbą studijuojantiems, kai ką užfiksuodamas, ko vėliau jau nebebus galima padaryti. <...>

Žmonės! Leiskite jūs man amžinai skristi į saulę, bet niekada jos nepasiekti. Leiskite amžinai dainuoti ir niekada nebaigti. Aš norėčiau gyventi taip, kad niekada nemirčiau.

1957 metų birželio 8 diena

Tai greičiausiai buvo 1937 metų žiema. Į mano rankas iš mokyklos knygynėlio pateko Tarasenkos knygutė „Praeities vartai“. Tada aš pirmą kartą sužinojau, kad yra tokie mokslininkai archeologai, kurie iš žemėje likusių daiktų tiria mūsų žmonijos praeitį, gyventojų kultūrą. Ach, kaip aš tada norėjau tapti archeologu, kasinėti, atskleisti praeities paslaptis. Visą vasarą su broliais tik ir žaidėme archeologinius kasinėjimus. Vienas kuris rūsiuose prislėpdavo visokių daiktų, o paskui kitas tą vietą kasinėdavo ir atkurdavo kito sugalvotą mintį ir situaciją. Ar aš tikėjausi tapsiąs archeologu? Ne. Norėti norėjau, o juo būti negalvojau. Aš buvau tik antro skyriaus moksleivis, tad ar galėjau tikėtis, kad man kada nors teks tapti archeologu. Tačiau gyvenimas taip susiklostė, kad aš, praėjus lygiai dvidešimčiai metų, surengiau pirmuosius savarankiškus archeologinius kasinėjimus. <...>

Vitas Valatka. Žemaičių žemė 2001. Nr. 1 (30), p. 29-30.

Vitas Valakta – IV skyriaus mokinys, basas stovi dešinėje šalia kunigo, rankoje laiko knygą. 1939 m. balandis

VITO VALATKOS EKSLIBRIS,
DAILININKAS V. VALIUS

1962 RUGSĖJO 17 DIENĄ DIENORAŠTYJE VITAS RAŠĖ:

Rašytoja Ieva Simonaitytė ir ją už rankos laikantis
Vitas Valatka. 1976 m.

„Muziejus – tai lyg dalis manęs paties. Ir tikrai, kai manęs nebebus, po daugelio metų tos vertybės, kurias aš sukaupiau, primins jas studijuojančiam mane, kuklų muziejininką, negarsų, tylų, neieškantį garbės ir nekopiantį karjeros laiptais žmogelį. Tai būsiu aš. Būsiu ne visas numiręs, mano dalelė bus išlikusi gyva tolesniame žmonių gyvenime“.

Testatoriai ir testamentai. Žymių žmonių paskutinė valia nuo antikos iki šių laikų. Vilnius, 2006, p. 272.

muziejininkui Vitui Valatkai

Muziejaus tyloj
kartais lauki
užklystančio čigono
chromo batais.
Kaukšėtų kaustytais
užkulniais į grindis,
nerūpėtų jam verpstė,
mintuvai, anei audimo staklės.
Užsimiršęs ilgai stoviniuotų
prie žemaituko pakinktų
ir išeitų
nukarusiom rankom
brizgilams nesužvangus
nė karto.

*Steponas Algirdas Dačkevičius, Balanų vargonai. Eilėraščiai.
Vilnius. 2010, p. 19.*

ŠALTINIAI

Macijauskienė, M. Atradimai. Nemunas. 1978, Nr. 7, p. 32-33.

Vitas Valatka. Žemaičių žemė 2001. Nr. 1 (30), p. 29-30.

Testatoriai ir testamentai. Žymių žmonių paskutinė valia nuo antikos iki šių laikų. Vilnius, 2006, p. 272.

Dačkevičius, A. S., Balanų vargonai. Eilėraščiai. Vilnius. 2010, p. 19.

Valatka, V., Žemaičių žemės tyrinėjimai. Archeologija. Vilnius, 2004, kn. 1.

Valatka, V., Žemaičių žemės tyrinėjimai. Muziejininkystė, etnografija, kraštotyra. Vilnius, 2006, kn. 2.

Parengė Telšių rajono savivaldybės Karolinos Praniauskaitės viešosios bibliotekos vyr. bibliografė Kristina Momkienė.